

جامعه‌شناسی جرم

(تعاریف، رویکردهای نظری، پیشگیری)

www.ketab.ir

تالیف:

علیرضا براری

سعید حیدری

سرشناسه	:	براری، علیرضا، ۱۳۶۹-
عنوان و نام پدیدآور	:	جامعه‌شناسی جرم (تعاریف، رویکردهای نظری، پیشگیری) // تالیف علیرضا براری، سعید حیدری.
مشخصات نشر	:	گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۸۸ ص.
شابک	:	978-622-02-1607-0
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۶۸ - ۱۸۸.
موضوع	:	جرم و جنایت — جنبه‌های جامعه‌شناختی
موضوع	:	Crime -- Sociological aspects
موضوع	:	جرم و جنایت — پیشگیری
موضوع	:	Crime prevention
شناسه افزوده	:	حیدری، سعید، ۱۳۵۸-
رده بندی کنگره	:	HV۶۰۳۶
رده بندی دیویی	:	۳۶۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۶۶۳۰۶۳
اطلاعات رکورد	:	فیبا
کتابشناسی	:	

جامعه‌شناسی جرم (تعاریف، رویکردهای نظری، پیشگیری)

تألیف: علیرضا براری - سعید حیدری

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۱۸۸ ص

قطع: وزیری

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۱۶۰۷-۰

چاپ و نشر: نوروزی-۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قیمت: ۵۳۰۰۰ تومان

حق چاپ برای نویسنده محفوظ می باشد.

گلستان، گرگان، خیابان شهید بهشتی، پاساژ رضا، کدپستی ۴۹۱۶۶۵۷۳۷۶
 entesharatnoruzi
 ۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸-۰۹۱۱۳۷۵۳۴۹۷
 www.entesharate-noruzi.com entesharate.noruzi@gmail.com

فهرست

۱۵	فصل اول
۱۵	تعاریف جرم و عوامل موثر بر جرم
۱۶	مفهوم‌شناسی جرم
۱۹	تعریف جرم و مجازات
۱۹	تعریف قانونی جرم
۲۰	تعریف فقهی جرم
۲۰	تعریف مجازات
۲۲	عنصر قانونی جرم
۲۲	عنصر مادی جرم
۲۳	عوامل موثر بر ارتکاب جرم
۳۷	فصل دوم
۳۷	مبانی تئوریک جرم و رفتارهای مجرمانه
۳۸	نظریه‌های مربوط به رفتارهای مجرمانه و انحرافی
۳۸	دیدگاه جرم‌شناسی کلاسیک
۳۹	دیدگاه اثبات‌گرایی
۴۰	اثبات‌گرایی زیستی
۴۲	اثبات‌گرایی روانی
۴۳	نظریه‌های زیستی-اجتماعی
۴۵	نظریه‌های جامعه‌شناختی
۴۸	نظریه‌های ساختار اجتماعی
۴۹	نظریه بیسازمانی اجتماعی
۵۰	نظریه بوم‌شناختی رابرت ازرا پارک
۵۱	نظریه مناطق متحد‌المرکز کلیفورد شاو و هنری مک کی

۵۳	نظریه فعالیت‌های روزمره
۵۳	مارکوس فلسون و لاورنس کوهن
۵۶	نظریه فشار
۵۶	-نظریه آنومی امیل دورکیم
۵۸	نظریه فشار رابرت مرتن
۶۲	نظریه فشار عمومی رابرت آگنیو
۶۴	نظریه آنومی نهادی استیون مسنر و ریچارد روزنفلد
۶۷	نظریه‌ی انحراف فرهنگی
۶۸	نظریه خرده فرهنگ بزهکارانه آلبرت کوهن
۷۰	نظریه فرهنگ طبقه پایین والتر میلر
۷۱	نظریه فرصت افتراقی ریچارد کلوارد و لوید اهلین
۷۳	نظریه کد(رمز) خیابان الیاه اندرسون
۷۴	نظریه‌های فرآیند اجتماعی
۷۶	نظریه یادگیری اجتماعی
۷۷	نظریه همنشینی افتراقی ادوین ساترلند
۸۱	نظریه هویت‌پذیری افتراقی دانیل گلنیزر
۸۱	نظریه تقویت افتراقی راندل آکرز و رابرت بورگس
۸۳	نظریه خنثی‌سازی دیوید ماتزا و گرشام سایکز
۸۶	نظریه کنترل اجتماعی
۸۶	نظریه بازداری والتر ریکلس
۸۷	نظریه پیوند اجتماعی تراویس هیرشی
۹۰	نظریه شرمندehسازی جان بریتویت
۹۰	دکترین بازدارندگی
۹۱	نظریه واکنش اجتماعی یا برجسب زنی
۹۳	نظریه نمایش شر فرانک تاننباوم

- ۹۴ نظریه انحراف اولیه و ثانویه ادوین لمرت
- ۹۶ نظریه بیگانگان هوارد بکر
- ۹۹ نظریه عدم مداخله‌ی رادیکال ادوین شور
- ۱۰۰ نظریه فریبندگی‌های جرم جک کاتز
- ۱۰۱ نظریه تضاد اجتماعی
- ۱۰۲ نظریه تضاد کارل مارکس
- ۱۰۳ نظریه تضاد گروهی جورج ولد
- ۱۰۴ نظریه واقعیت اجتماعی جرم ریچارد کوئینی
- ۱۰۵ نظریه جرم و نظم قانونی آستین ترک
- ۱۰۶ نظریه مارکسیسم ساختاری ویلیام چامبلیس و رابرت سیدمن
- ۱۰۸ نظریه واقعگرایی چپ جان کی و جوک یانگ
- ۱۰۹ نظریه کنترل قدرت جان هاگان
- ۱۱۱ نظریه‌های تکاملی (تلفیقی)
- ۱۱۳ نظریه‌های دوره زندگی
- ۱۱۳ نظریه درجه‌بندی سنی رابرت سامپسون و جان لایب
- ۱۱۶ نظریه تلفیقی دلبرت الیوت، سوزان ایجتون و راجل کانتر
- ۱۱۷ نظریه تعاملی ترنس ثورنبری، ماروین کرون، آلن لیزوت و مارگرات فارنورث
- ۱۱۸ نظریه عمومی جرم و بزهکاری رابرت آگنیو
- ۱۱۹ نظریه حمایت اجتماعی فرانسیس کالن
- ۱۲۰ نظریه یادگیری سرشتی جیمز ویلسون و ریچارد هرنتشتاین
- ۱۲۲ نظریه عمومی جرم میشل گاتفریدسون و تراویس هیرشی
- ۱۲۴ نظریه پتانسیل ضد اجتماعی شناختی تلفیقی دیوید فارینگتون
- ۱۲۶ نظریه اجبار افتراقی مارک کالوین
- ۱۲۶ نظریه تعادل کنترل چارلز تیتل
- ۱۲۹ نظریه‌های خط سیر

مقدمه نویسندگان

بحث بزه‌کاری‌های فردی و اجتماعی و انواع کج‌رفتاری‌ها و ناهنجاری‌ها و جرائم موجود در جامعه، همواره موضوع بررسی جامعه‌شناسان بوده است. مکاتب نظریه متعددی به بررسی این رفتارها پرداخته‌اند و هرکدام از زاویه‌ای به این معضلات و آسیب‌ها نگرسته‌اند. اهمیت پرداختن به این مسائل در درجه نخست به خاطر جایگاه کلیدی امنیت در متن جامعه و تأثیرات آسیب‌زا و خطرناک ناامنی در حیات فردی و اجتماعی است. اساساً امنیت مبنای نظم و استقلال و حاکمیت همه کشورهاست و ازجمله بنیادی‌ترین اموری است که حکومت‌ها مکلف به برقراری آن در سطح جامعه هستند. اگرچه ناهنجاری‌ها، بی‌عدالتی‌ها، بی‌نظمی‌ها، تبعیض‌ها و بزه‌ها و جرائمی همچون اعتیاد، خشونت، دزدی، عدم رعایت حقوق شهروندی، رفتارهای غیراخلاقی، بی‌توجهی به ارزش‌های حاکم بر جامعه و تجاوز به حقوق دیگران و... اشکال مختلفی از بزه و جرم به حساب آمده و قانون‌گذار تکلیف همه آن‌ها را در قانون روشن ساخته است، اما حقیقت امر آن است که این معضلات، در درجه نخست ریشه و سرچشمه‌ای فرهنگی داشته و مناسبات اجتماعی و فرهنگی و اخلاقی حاکم بر خانواده و جامعه، به شدت در شکل‌گیری و گسترش آن و یا در حذف ریشه‌کن شدن آن مؤثرند. از همین رو، بسیاری از جامعه‌شناسان و جامعه‌شناسان و حقوقدانان بر این باورند که آنچه در درجه اول حائز اهمیت هست فهم علل و زمینه‌های ناهنجاری است و برای این منظور نیز ضروری است که شرایط اجتماعی و فرهنگی و خانوادگی بزهکار و بزه دیده مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد.

در حوزه مسائل کلان مرتبط با جرم و جرم‌شناسی، موضوع پیشگیری از جرم جایگاه خاص و کلیدی دارد. پیشگیری از جرم همواره یکی از مباحث عمده و مهم در زمینه حقوق کیفری بوده در نظام حقوق کشورمان نیز شاهد این توجه ویژه بوده‌ایم. به‌طوری‌که طبق بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی یکی از وظایف اصلی قوه قضاییه اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم تعریف شده است. پیشگیری از جرم می‌تواند ماهیتی کیفری و یا ماهیت غیر کیفری داشته باشد. اما امروزه با توجه به اهمیت راهکارها و شیوه‌های اجتماعی و فرهنگی، توجه به رویکرد غیر کیفری پیشگیری، اهمیت روزافزون یافته است. چراکه می‌توان با شناخت عوامل فرهنگی، راهکارهای فرهنگی نیز برای پیشگیری از وقوع بزهکاری‌ها و ناهنجاری‌ها در نظر گرفت این از تبعات حقوقی و جزایی و اجتماعی جرائم در جامعه می‌کاهد. این رویکرد، به‌طور عام، توجه به شاخه‌ای تحت عنوان جرم‌شناسی فرهنگی را در میان کارشناسان و متخصصان امر جرم و جزا

گسترش داده که مبنای آن مطالعه و بررسی علل فرهنگی یا عامل‌شناسی فرهنگی جرم است. جرم‌شناسی فرهنگی شاخه‌های عام و مادر است که می‌تواند نظریات مختلف و پراکنده جرم‌شناسی را حول محور فرهنگ دربر داشته باشد. چنانکه هر جا نظریه‌ای مربوط به خرده‌فرهنگ، تعارض فرهنگ‌ها، فرهنگ‌های ناشی از همزیستی، اجباری، مهاجرت، شهرنشینی و... مطرح می‌شود، می‌توان یک عامل فرهنگی را به‌عنوان زمینه‌ساز انحراف شناسایی نمود.

جرم ۱ و مجازات ۲ به‌عنوان مفاهیمی محسوب می‌شوند که همواره توجه اندیشمندان حوزه‌های مختلف علمی، دانشگاهی و نیز سیاست‌مداران و به‌طور کلی حکومت‌ها را به خود جلب کرده است. به‌طوری‌که در رشته‌های علمی‌ای همچون روان‌شناسی، جرم‌شناسی و حقوق کیفری و جامعه‌شناسی با تأکید و محوریت مبانی فلسفی و نظری و اصول و شیوه‌های علمی مختص خود، دست به تحقیق و پژوهش می‌زنند. فلسفه مجازات نیز با اهدافی چون بازدارندگی، اصلاح و تربیت، مفاهیم مرتبط با انواع پیشگیری و بازپروری و باز سازگاری و جامعه‌پذیری و باز-اجتماعی‌شدن مجرمان مورد نظر و دقت صاحب‌نظران حوزه‌های علمی در طول دهه‌های اخیر بوده و هست. در بیان نظریه‌های کلان در حوزه‌های جامعه‌شناسی و جرم‌شناسی، نظریه‌هایی همچون بی‌هنجاری ۳ رابرت مرتن، یادگیری اجتماعی ۴ آلبرت بندورا، پیوند افتراق ۵ ادوین ساترلند، برجسب‌زنی ۶ هوارد بکر و خرده فرهنگ بزهکاری آلبرت کوهن و دیگران به تبیین و روابط میان انواع آسیب‌های اجتماعی و عوامل مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کلان در جوامع پرداخته و نظریه‌های مسلطی را ارائه نموده‌اند.

افزایش جرم و جنایت از جمله موضوعاتی است که به‌عنوان خط قرمز جوامع محسوب می‌شود و محیط اجتماعی و ابعاد و مشخصات آن به‌عنوان یکی از اثرگذارترین عوامل و زمینه‌های بروز جرم، همواره مورد بررسی پژوهشگران علوم اجتماعی بوده است. در میان ادبیات موجود در حوزه ی علل جرم، ارتباط قوی میان عدم اشتغال و مشارکت در جرم و جنایت، مؤید این مطلب است که وضعیت شغلی مناسب در زندگی مجرمین پس از آزادی به‌عنوان یک برنامه مهم در مباحث پیشگیری ثانویه و یا کاهش بازگشت به جرم محسوب می‌گردد. انسان‌ها

-
1. crime
 2. Punishment
 3. Anomie
 4. Social learning
 5. graft differential
 6. labeling

بزرگترین سرمایه یک جامعه‌اند. حفظ، پرورش، نگهداری و هدایت آنان به سمت و سوی یک انسان مولد و فعال جامع در زندان‌ها بر عهده جامعه است. زندان مجموعه‌ای از یک شهر کوچک با تمام خدمات، از کوچک‌ترین فعالیت تا بزرگترین آن می‌باشد. یکی از دلایل ارتکاب بزه نداشتن شغل و ویژگی‌های شغلی مناسب است و این که نوعاً تعدادی از مجرمان، افراد فاقد شغل می‌باشند، هست.

اگرچه توجه به شخصیت مجرم و بزهکار با پیدایش مکتب اثباتی ایتالیا رونقی به خود گرفت، ولی باید در نظر داشت که این مسأله قبل از سزار لومبروزو ۱ مورد توجه فلاسفه یونان به ویژه افلاطون قرار گرفته و به نظر او چون هدف انسان انجام عمل نیک و گرایش به امور خیر است و پیوسته بشر مایل است در جهان هستی عمل خیر انجام دهد، بنابراین اجتماع یابستی نه تنها مجرمین و بزهکاران را مجازات نکند، بلکه باید سعی کند به منظور انصراف آنان از این عمل به روش مقتضی اقدام نماید.

بعضی از رشته‌های علوم قدیمی مانند کف‌شناسی، ستاره‌شناسی و قیافه‌شناسی علیمی از رفتار مجرمانه و شخص مجرم بیان کرده و همچنین، ادیان و مذاهب مختلف اشاره‌ای به ظواهر گناهکاران و مجرمین نموده که در کتاب مقدس شواهدی در این باره موجود است (یعرف مجرمین به سیماهم). در سال ۱۵۸۶ دلاپورتا ۲، در کتاب خود به نام قیافه‌شناسی ۳ به تشریح رابطه بین قیافه و صفات انسانی پرداخته و سر دیوانگان و افراد پرخاشگر را با سر حیوانات مقایسه، و تشابه آن‌ها را تصریح کرد و رفتار خشن و وحشیانه آنان را در اولین کتابی که در این مورد نوشت، بررسی نمود و دریافت که بین شکل ظاهری افراد و رفتار بزهکارانه رابطه وجود دارد. ولی بعداً ژاک فرد پزشک فرانسوی، اعتقاد خود را به وجود رابطه بین ظواهر جسمانی و بزهکاری بیان کرد ولی او باور نداشت که کلیه کسانی که علایم موردنظر در آن‌ها وجود دارد لزوماً بزهکار باشند، زیرا به مجرمین خوش قیافه‌ای اشاره می‌کند که هیچ کدام از مشخصات و علایم مورد بحث در آن‌ها وجود ندارد.

در سال ۱۷۸۳ لاواتر ۴ سوئسی به مطالعه قیافه انسان‌ها و مقایسه آن با حیوانات پرداخت و تشابه بین سر حیوانات و تبهکاران را بررسی کرد و نظریه دلاپورتا را تأیید نمود. وی بیان کرد

1. Lombroso
3. Della Porte
4. Physiognomy
1. Lavater